

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

Länsmuseet Gävleborg, Ärendearkivet
 Riksantikvarieämbetet, Antikvariska- topografiska arkivet
 Riksantikvarieämbetet, Bebyggelseregistret
 Sandström, Bengt, *Ovanåkers kyrka*, 1986

3.2 Kronologisk förteckning

Årtal	Händelse	Källa
1622	Ovanåkers kapell står klart. Kapellet uppförs i trä några meter söder om platsen för den nuvarande kyrkan.	Sandström, B., 1986
1639	Kapellet blir sockenkyrka.	Sandström, B., 1986
1680-tal	Reparationsarbeten genomförs på träkyrkan. Möjligen förses kyrkan med den predikstol och den altaruppsats som idag finns i den nuvarande kyrkan.	Sandström, B., 1986
1740-tal	Församlingen beslutar att uppföra en ny kyrka.	Sandström, B., 1986
1744	Ovanåkers nya kyrka börjar byggas. Första kända utvidgningen av kyrkogården.	Sandström, B., 1986
1753	Nya kyrkan står klar och invigs.	Sandström, B., 1986
1764-65	Klockstapeln uppförs av Olof Olsson från Undersvik. Stapeln ersatte en äldre vars datum är obekant.	Sandström, B., 1986
1795	Predikstolen vänds och flyttas till dess nuvarande plats.	Sandström, B., 1986
1801-1802	Kyrkan byggs om under ledning av byggmästare Renwall. FAU Cronstedt upprättar ritningar som ligger till grund för arbetet. Sakristian uppförs i öster och en port tas upp mot norr. Senast under denna renovering fick kyrkan sin nuvarande takkonstruktion med brutna långsidor och valmade gavelspetsar. Fasaderna putsas om och vitlimmas. Invändigt tas den gamla altaruppsatsen bort och ersätts med ett förgyllt kors rest på en skulpterad skulle utsmyckat med växtmotiv. Den äldre bänkinredningen i långhuset ersätts med nya och slutna bänkar. Tak och väggar målas vita medan inredningen målas i blått och guld. Kyrkogården utvidgas och förses med nya, torvbetäckta bogårdsmurar.	Sandström, B., 1986
1840-tal (?)	Altarringen tas i bruk.	ATA
1845	En orgel placeras i kyrkans kor, bakom altaret. Orgelfasaden tillverkas av orgelbyggaren Jonas Wängström. Wängström dekorerar även altaret och altarringens framsidor så att allt får en enhetlig prägel.	Sandström, B., 1986

1870-tal	Kyrkogården inhägnas mot norr med ett gjutjärnsstaket.	Sandström, B., 1986
1881	Två ugnar installeras i kyrkan.	Sandström, B., 1986
1890-91	Omfattande restaurering under ledning av arkitekt E.A. Hedin och byggmästare M Rundberg. Kyrkan får takbeläggning av järnpåt och förses med nya portaler i väster och i norr. Södra ingången tas bort och ersätts med ett fönster av samma storlek som övriga. Alla fönster byts ut. Fönstren som tagits upp 1801 sattes åter igen. Utvändigt målas kyrkan i gult med vita listverk. Sakristian byggs ut för att bereda plats åt en s.k. varmkammare för kyrkans uppvärmning. Alla golv läggs om. Orgeln flyttas från koret till den nybyggda läktaren. Den gamla slutna bänkinredningen ersätts med nya öppna bänkar dekorerade med gotiska gavlar. Snickerier målas i mörkbrunt. Kyrkans tak dekorerar i ljusblåkulör med gula ramar och stjärnor. Målarmästare Rosén utför målningarna i nischerna på korets östvägg. Över altaret uppsätts en bronserad gipsrelief utförd av CJ Dyfverman. Altaret inramas av en ny kolonnportal. Bibelspråk målades över sakristiedörrarna och över altaret. Nischen över altaret dekorerar med en uppåtgående sol med strålar, ritad av arkitekten Hedin.	Sandström, B., 1986
1909	Nytt orgelverk byggs.	ATA
1927	Vattenburen värme installeras.	Sandström, B., 1986
1931	Restaurering efter ett program upprättat av K. Martin Westerberg. Fasaderna målades åter helt vita och taket dekorerades av kors i smidesjärn med kulor i mässing. Norra entrén breddades något och samtliga portar beslogs med koppar. Ett äldre igensatt fönster tas upp i sakristian. Invändigt målas väggar och tak om i ljusare färger. Valvet ommålas i oljefärg, medan väggar upp till listen ovan fönstrens valvbåge omputas och målas med kalkfärg. Alla fönster får nya ytter- och innerbågar, med antik glas i innanfönstren. Korfönstren dekorerar med glasmålningar av Per Månsson. Orgelläktaren byggs ut åt öster med 1,5-2 meter och det främsta kolonnparet flyttas fram. En ny trappa till orgelläktaren uppförs av oljemålad furu. Orgelfasaden renoveras. Altaruppsättningen renoveras och gipsreliefen patineras i benvit marmorton. Altarringen flyttas en halv meter närmare altaret. En ny dopfunt införskaffas. Den gamla kyrkans altare flyttas in i kyrkorummet och placeras vid korets södra vägg. Även pyramiderna liksom brudbänkarna placeras i koret. Predikstolen renoveras och baldakinen flyttas ut från väggen. Kyrkan får elektricitet. I sakristian avlägsnas den inre väggpanelen, varefter väggarna kalkfärgas och innertaket förses med ny panel. Klockstapeln renoveras. Stapeln ”justeras” och spån lagas varefter den	Sandström, B., 1986 ATA

	tjärstryks.	
1931-32	Kyrkogården utvidgas.	ATA
1932	Norra och södra korfönstret dekorerats med två glasmålningar av Per Månsson.	Sandström, B., 1986
1934	Kyrkogårdsutvidgning mot öster.	ATA
1935	Gravkapellet uppförs efter ritningar av byggmästare Axel Öhman.	Sandström, B., 1986
1940	Orgelverket byggs om och till.	ATA
1953	Altarrundeln sänks något.	ATA
1953-55	Utvidgning av kyrkogården efter förslag av arkitekt Eric Wilen från firman Kyrkogårdstjänst. Utvidgning öster om den gamla kyrkogården med ca 6.600 kvm.	ATA
1964-65	Kyrkan restaureras under ledning av Johan Thomé. Yttertakets beläggs med koppar och fasaderna putsas om. Även sakristian får ett nytt tak och till pannrummet görs en ny entré. Samtliga fönster byts ut. Alla golv utom på läktaren och i pannrummet beläggs med kalkstensplattor. Glasmålningen (av Per Månsson) i korets södra fönster flyttas till norra långhusväggen. Ett nytt altare uppförs av kalksten. Under läktaren uppförs biutrymmen med väggar av naturen furu. Innerdörrarna i vindfången och mot sakristian ersätts med nya furudörrar. Bänkinredningen byts ut till den nuvarande. Bänkarna var ursprungligen blålaserade. Kyrkan förses med ett nytt orgelverk. En ny VVS anläggning installeras.	Sandström, B., 1986 ATA
1971-72	Pilgrimens kapell uppförs efter ritningar av arkitekt Johan Thomé. Utvidgning av kyrkogården efter förslag från Thomé.	Sandström, B., 1986
1983	Kyrkogården utvidgas. Vissa ombyggnadsarbeten i pilgrimens kapell för att kunna använda det till gudstjänster och förrättningar.	Sandström, B., 1986
1989	En minneslund anläggs på kyrkogården.	ATA
1990-tal	Stigportar, ritade av K-Konsult uppförs på kyrkogården. Stigporten består av fyra gjutna pelare som sammanbinds av med låga sidomurar.	Ärendearkivet, Länsmuseet
1992	Invändig ombyggnad. Installation av toalett, kapprum och förråd under läktaren. Mellanväggarna av furu flyttas fram. Befintlig panel återanvänds. Justering av befintliga dörrar från 1964 för säkrare brandutrymning. I samband med att väggarna flyttas längre in i kyrkorummet tas de två bakersta kyrkbänkarna bort. Läktarbarriären höjs med ett rundjärn. En alternativ utrymningsväg anordnas från läktaren.	Ärendearkivet, Länsmuseet
1998	Fasadrenovering. Äldre cementlagningar tas bort och kyrkan putsas om med kalkbruk. Kulören återställs till en tidigare varmvit nyans istället för den dåvarande blåtonade.	ATA
1999	Det målade glaset av Per Månsson flyttas tillbaka på ursprunglig plats i södra koret.	ATA

2001	Nya textilskåp samt garderob i sakristian.	Ärendearkivet, Länsmuseet
2003	Gravkapellet renoveras in- och utvändigt.	Ärendearkivet, Länsmuseet
2004	Renovering av klockstapeln. Golvplanet under klockorna i stapeln byts ut. Tidigare två golv, dvs. ett underliggande äldre samt ett yngre kompletterande från 1960-talet ersätts med ett. Det nya golvet spåntas. Bäråsarna under golvet salas. Sargbräder ersätts med friskt virke. Enstaka spån lagas och klockstapeln tjäras.	Ärendearkivet, Länsmuseet